

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. ij. Numerus & varietas ventorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

SECTIO II.

Numerus & varietas ventorum.

aëris obuij. Tertiò etiam lapsus grauium exhalationum ex media regione aëris, postquam ab illis partes leuiiores seiunctæ sunt.

Primò ergo rarefactio vaporum & exhalationum facta intra cauernas terræ causare potest aliquando commotionem illam, quam querimus, quamvis illa, vt dixi, non sit adæquata illius causa; si enim plurima exhalatio, vapor, vel aër repente rarefiat in specu aliquo subterraneo, statim magno impetu eluctabitur versus eum locum quo spelunca obversa est: ergo illa rarefactione potest causari ventus. Imò videmus, quod aestiuo praesertim tempore, manè surgente sole fiat ventus quidam tenuis ex oriente, post meridiem autem ex occidente; quod argumentum est, ventum causari ab huiusmodi rarefactione.

Potestque probari, & explicari duobus exemplis. Primum quotidianum est & vulgare de tormentis aënis, vbi conclusus ignis magna vi exilit, quia in ampliorem diffusus molem, non potest angusto spatio capi: totum ergo illum fragorem & motum etiam transversum efficit rarefactio ignis in spatium oppositum tubi orificio: ergo similiter inclusa exhalatio, vel aqua in cauernis terræ, si rarefiat ex angustis illis loci prodians, moueri poterit oblique; atque hic est ventus quem querimus. Alterum, & adhuc similis exemplum Vitruuius habet nuper citatus; sunt enim Oeoli pilæ aræ, ac caue: habent illæ punctum angustissimum, quo aqua infundi potest, collocanturque ad ignem; illæ simul cum feruere cœperint, efficiunt ingentem flatum; vento quamvis illimum: ita ergo iudicare licet de paruo breuissimoque spectaculo de magnis cœli ventorumque rationibus; nam vt aqua rarefacta in aræ illa pila per angustias foraminis se expirat, sic aër, aqua, exhalatio subita rarefactione diffuunt in ventum. Et hanc cum sideribus existimo potissimam esse ventorum causam; quamvis illa non sit, vt monebam nuper, ratio adæquata.

Secundò enim causare potest obliquum hunc motum exhalationis subita eleuatio, tum exhalationis, tum vaporis ex aqua & terra; quoties enim magna illorum copia glomerata sursum tendit, occurrit resistenti aëri, quem cum tam subito diuidere non possit, pulsatur eum vehementius, & sic in obliquum cum aëre ipso fertur. Et hic est ventus.

Tertiò etiam assignari potest causa ventorum descensus quidam exhalationum ex secunda regione aëris: nam vbi subtiliores earum partes fuerint exhalatæ, decidunt in terram ex quæ sunt grauiiores, occurruntque partibus aëris ascendentibus, quæ resistunt descensui, & inde fit obliquus earum motus, seu ventus. Et hæc fortasse causa est, cur à frigidis regionibus venti plures spirent, & frigidiiores; quia plus ibi est frigoris spiritum condensans. Hinc etiam fluctus excitati ab aquilone, simul ac ventus quieuit, sternuntur; cum tamen post flatum austri, mare diutius inflatum vhdas ducat. Causa est aquilonis frigidioris & grauioris lapsus in mare magis rectus & præceps: auster autem, quia leuior est & obliquior, vndam propellit in latus, ideoque diutius impetum retinet aqua, quam si fracta esset supernè. Quæ autem nuper opponebam Fromundo, probant tantum, descensum exhalationum esse non posse adæquatam ventorum causam.

R. P. de Rhodes curs. Philosoph.

Certum est, ventos alios vocari vniuersales, quia in omnibus ferè terris spirant; alios prouinciales, quia spirant in certis duntaxat terris; alios erefias, seu anniuersarios, qui non toto anno, sed certis tantum temporibus anni spirant. De singulis pauca quædam scitu digna sunt; tantum moneo, nomine horizontis, ex quo dicuntur venti surgere diuersi, non intelligi circulum illum, qui terram in duo secatur hæmisphæria; quia non potest vna exhalatio per totum terræ quadrantem ad nos vsque fluere. Nominè igitur horizontis intelligitur hic spatium terræ remotissimum, quod stantibus in planitie aperta cerni potest à nobis, quem vocamus horizontem visibilem. Hoc autem spatium variè definiunt. Proclus censet, illud esse stadiorum mille, idest leucarum 42. Daniel Barbarus non extendit ad stadia nisi quingenta. Bodinus non tribuit miliaria nisi quatuordecim: Macrobius miliaria duntaxat vigintiduo cum dimidio. Nautæ communius aiunt intra sextum milliare Belgicum summa emergere vela nauium; vnde sequitur totum diametrum horizontis visibilis esse duodecim miliarium Belgicorum, seu Italicorum triginta sex. Hoc posito.

Dico primò, quatuor esse principes seu cardinales ventos spirantes à quatuor mundi partibus, idest ab ortu, ab occasu, ab vtroque polo: ab oriente æquinoctiali eorum, seu subsolanum: ab occasu æquinoctiali faonium, seu zephyrum: à polo arctico boream, ab antarctico austrum.

Præter quatuor autem hos ventos principes alij præterea sunt collaterales, qui sunt interiecti inter illos quatuor, & designari sine numero possunt, sicut ab horizonte duci possunt lineæ innumeræ, vnde illos quilibet pro arbitratu multiplicare potest. Andronicus apud Athenienses octo generatim numeravit ventos, immisso inter vtrumque vno laterone; eorumque descriptionem exhibuit in turri octogona, vt ait Vitruuius lib. 1. cap. 6. Aristoteles ventos designat duodecim; quia horizontem in totidem partes diuidit, duos polos, duas in singulis circulis polaribus, tres ortus, tres occasus, & singulos ventos in singulis punctis locat. Boreas à polo arctico venit: auster ab antarctico. Ab ortu solstitij æstiuæ cæcias: ab occasu eiusdem, argestes. Ab ortu æquinoctiali subsolanus: ab occasu eiusdem faonium. Ab ortu solstitij hyberni, vulturinus: ab occasu eiusdem africanus. A dextris boreæ thracias: à sinistris meses. Dexter austri phœnicias: sinister libonotus. Recentiores tamen Philosophi, & præsertim etiam nautæ, ventos numerant trigintaduos, eosque notant in pyxide nautica; quia inter duos quosque cardinales, septem alios ponunt collaterales.

Dico secundò, præter cardinales illos & vniuersales ventos, dari etiam plures ventos prouinciales, qui prouinciam aliquam specialiter perficiunt, non autem vbique terrarum vigent: est enim obseruatum, singulis ferè prouinciis peculiare ventos ita esse proprios, vt vltra earum tractus non prodeant: v. g. dicitur quod Athenis

K k his

nis proprius est ventus quidam, quem Scyro appellant, reliquæ Graciæ ignotus. Atabulus, inquit Seneca, infestat Apuliam, Calabriam iapix, Galliam Narbonensem circius; violentus ille quidem, sed regioni adeo salubris, ut ei ara erecta sit imperante Augusto. Subsolanus in tota ferè regione torrida toto anno solus ferè spirat.

Dico tertio, dari etiam ventos quosdam etefias, qui flant certis tantum anni temporibus: alij sunt septentrionales, alij australes. Septentrionales flare tota Europa incipiunt post solstitium æstivum, circa exortum caniculæ: spirant ante illos venti prodromi etefiarum, quos octo circiter diebus antecurrunt. Durare solent etefiæ usque ad medium ferè Septembrem. Etefiæ australes vocari solent ornithiæ, quia partum avium iuvant; & leuconoti, quasi albi austri; quia sunt innubes: septuagesimo die post solstitium brumale spirare incipiunt, idest ineunte Martio; sicut etiam etefiæ post æstivum. Causa efficiens etefiarum est omnino incerta. Septentrionales putat Aristoteles oriri à liquatione nivium & glaciæ sub ultimo septentrione; nam ex illo spiritu niviali huiusmodi venti oriri possunt. Inconstantes admodum hi venti & varij sunt, quia non eodem semper modo nix liquefcit. Vocantur à nautis somniculosi, quod manè nesciant surgere; noctu enim ferè desinunt, & non incipiunt flare nisi à tertia diei hora.

SECTIO III.

Effectus & proprietates ventorum.

Certum est primo, nullos esse ventos, qui non sint ex natura sua frigidi, quia eorum materia semper est halitus terræ aut aquæ aliquantulum refrigeratus; sed alij tamen aliis sunt frigidiores, vel quia per argentia loca transeunt, ut venti aquilonares; vel quia sublatis ex mari, nubes inde evehunt, ut venti occidentales.

Certum est secundo, ventos omnes qui exhalatione constant, esse siccos; qui vapore, humidos: unde qui à mari veniunt, multum habent humoris; qui à mediterraneis, multum siccitatis: omnes enim ventorum qualitates oriuntur vel à locis in quibus creantur, vel à locis per quæ transeunt. Hinc fit ut venti non idem ubique temperamentum habeant, v.g. boreas Africæ nubilus est, austro serenus, inquit Plinius: Europa verò experitur contrarium. In America narrat à Costa frigidissimum esse austrum, & boreæ nostro cognatum. Hoc posito pauca de ventorum cardinalium natura hic subiiciam: plura dabit Philosophus *sect. 26. problematum*.

Dico primo. Venti septentrionales in Europa ferè tota frigidi sunt & sicci, quia per frigida loca transeunt & solvantur ex subtilissima parte nivium zonæ frigide. Hinc etiam fit ut ferè sint, quia condensant aërem & exsiccant: sunt salubres, quia poros & cutem animalium ocludunt, unde calor in interioribus retinetur, propterea longeviores sunt septentrionales populi, quam meridionales; & omnes domus ac vici borea perflati, sunt saniores: dicitur tamen nocere aliquando boreas corporibus iam affectis; alicubi etiam pluvias inducit, quoties nimirum per maritima loca transit. Austro maiores fluctus eduntur in mari, quam aquilone, inquit Pli-

nius; quoniam ille infernè, imò ex mari spirat; hic è summo.

Dico secundo. Venti meridionales vulgò calidi sunt & humentes. Calidi quidem, quia ex locis zonæ torridæ vicinis spirant, transeuntque per loca calidiora: humidi sunt, quia constant multo vapore à mari mediterraneo, & aliis locis elevato; ideoque plurimas nubes colligunt. Neque tantum colligunt nubes, sed eas tepore suo solvant in pluviam. Unde, inquit, imber improbius, & guttæ pleniores. Noxius corporibus est austro, aures hebetat, sensus tardat, capitis dolores movet. Austro flante podagrici dolores augentur, resolutio scilicet humore; phrenetici magis frendent, grana implet cuculionibus, marcescunt carnes in putredinem, & ferrum ipsum facilius limæ obedit. Flante austro melius & certius à canibus vestigantur feras, quia spiritus odoriferi calore sunt fragrantiores. Dicitur aquilonem noctu exortum vix ultra tres dies durare, cum tamen austro etiam nocturnus perseveret diutius. Vide Aristotelem *sect. 26. problem.*

Dico tertio, ventos orientales esse calidos & siccos; sed hoc tamen non est perpetuum; nam in Campania humidissimus est subsolanus ob maris vicinitatem: in Belgio hieme frigidissimus, calidissimus æstate: apud nos sicco est, quia non transit per vlla maria. Flumina quæ cursum habent in austrum, salubrioris auræ putantur esse; imò ait Plinius observatum esse, pestilentiam à meridianis locis in occasum semper ire, non ad ortum. Odoratiorem putat Democritus fructum si propendeat ad hunc ventum, & in hunc etiam opiliones gregem pascunt, & concipi mares volunt: apiaria quoque omnia in vulturnum subsolani collateralem spectare debere, Plinius docet.

Dico quarto, zephyrum qui spirat ab occasu, esse humidum & modicè calentem, omnium maxime blandum, in regionibus quæ maxime distant à mari.

Vere nouo flare consuevit, subinde pluvia primum temperat solis calorem, & cum aptissime ad generationem humori miscet. Vesperis aut horis pomeridianis crebrius spirat; subsolani verò sub auroram, aut mane. Quædam dicuntur zephyria, quæ à gallinis aut columbis generari putantur solo inflatu zephyri. Dicebatur etiam in Lusitania ex solo zephyro equas concipere, quod tamen negant nunc Lusitani se expectari. Alter occidentalis ventus est Africus, solis temporibus celebris.

Addi alia hæc poterant de proprietatibus ventorum in genere; sine illis enim maria non navigantur: aër spirari nequit, nisi haurias ex eo pestilentiam: terra infecunda est, animalia non vivunt, mundus non spirat, sed mortuus est, & omnia sine spiritu sunt mortua.

QVÆSTIO V.

De spectris & imaginibus, quæ apparent in aëre.

Exposui hæcenus impressiones ignitas, & aqueas, ventosas, quæ sunt in aëre; ardet enim ignibus, rorat aquis, perflat ventis. Accenduntur